

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC**

ĐINH THỊ KIM DUNG

**TỪ TIÊU THUYẾT "BẾN KHÔNG CHÔNG" – DƯƠNG HƯƠNG
ĐẾN PHIM TRUYỀN HÌNH "THƯƠNG NHỚ Ở AI" – LƯU
TRỌNG NINH VÀ BÙI THỌ THỊNH**

**LUẬN VĂN THẠC SĨ
NGÔN NGỮ, VĂN HÓA VÀ VĂN HỌC VIỆT NAM**

Thái Nguyên – 2019

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC**

ĐINH THỊ KIM DUNG

**TỪ TIỂU THUYẾT "BẾN KHÔNG CHỜNG" – DƯƠNG HƯƠNG
ĐẾN PHIM TRUYỀN HÌNH "THƯƠNG NHỚ Ở AI" – LƯU
TRỌNG NINH VÀ BÙI THỌ THỊNH**

Chuyên ngành: Văn học Việt Nam

Mã số: 8220121

**LUẬN VĂN THẠC SĨ
NGÔN NGỮ, VĂN HÓA VÀ VĂN HỌC VIỆT NAM**

**Người hướng dẫn khoa học:
PGS.TS. PHẠM THỊ PHƯƠNG THÁI**

Thái Nguyên – 2019

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu trích dẫn đều có nguồn gốc rõ ràng. Các kết quả nghiên cứu trong luận văn đều trung thực và chưa từng được công bố ở bất kỳ công trình nào khác.

Thái Nguyên, tháng 6 năm 2019

Tác giả luận văn

Đinh Thị Kim Dung

LỜI CẢM ƠN

Để hoàn thành luận văn thạc sĩ này, tác giả xin trân trọng cảm ơn Ban Giám hiệu, Phòng Đào tạo, Khoa Báo chí – Truyền thông và Văn học, Trường Đại học Khoa học, Đại học Thái Nguyên và các thầy, cô giáo đã trực tiếp giảng dạy, giúp đỡ trong suốt quá trình học tập.

Đặc biệt, tác giả xin được bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới giảng viên hướng dẫn PGS.TS. Phạm Thị Phương Thái đã luôn tận tình hướng dẫn, chỉ bảo trong suốt thời gian tác giả nghiên cứu và hoàn thành luận văn.

Cuối cùng, xin gửi lời cảm ơn đến gia đình, người thân, bạn bè và đã giúp đỡ, động viên, tạo điều kiện để tác giả hoàn thành luận văn.

Thái Nguyên, ngày 10 tháng 6 năm 2019

Tác giả luận văn

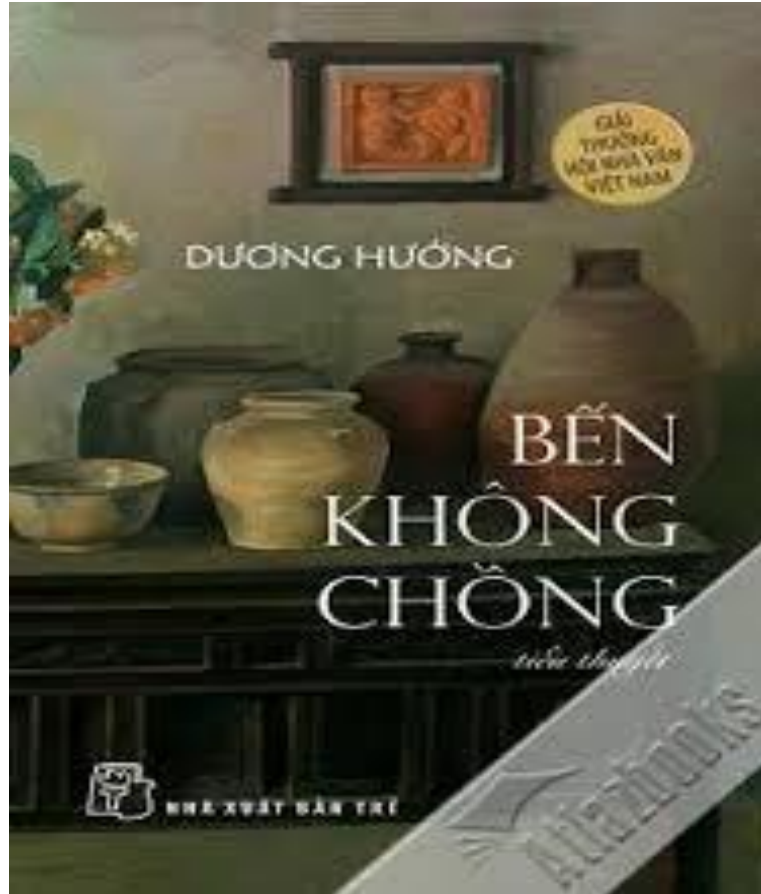
Đinh Thị Kim Dung

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN.....	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC.....	iii
MỞ ĐẦU.....	1
1. Lý do chọn đề tài.....	1
2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề	3
2.1. Sơ lược về chuyển thể văn học và điện ảnh trên thế giới và của Việt Nam.....	3
2.2. Tiểu thuyết Bến không chồng và bộ phim Thương nhớ ở ai	10
3. Đối tượng và mục tiêu nghiên cứu.....	13
3.1. Đối tượng nghiên cứu.....	13
3.2. Phạm vi nghiên cứu.....	13
4. Nhiệm vụ và phương pháp nghiên cứu	13
4.1. Mục đích nghiên cứu.....	13
4.2. Nhiệm vụ nghiên cứu.....	14
5. Phương pháp nghiên cứu.....	14
6. Cấu trúc của luận văn	14
7. Đóng góp của luận văn.....	15
NỘI DUNG	16
Chương 1: CỐT TRUYỆN <i>BẾN KHÔNG CHỒNG</i> CỦA DƯƠNG HƯỚNG VÀ PHIM TRUYỀN HÌNH <i>THƯƠNG NHỚ Ở AI</i> CỦA LƯU TRỌNG NINH, BÙI THỌ THỊNH	16
1.1. Cốt truyện trong tiểu thuyết <i>Bến không chồng</i> và phim <i>Thương nhớ ở ai</i>	16
1.1.1. Khái niệm cốt truyện trong văn học và điện ảnh	16
1.1.1.1. Khái niệm cốt truyện trong văn học.....	16
1.1.1.2. Khái niệm Cốt truyện trong điện ảnh.....	19
1.1.2. Cốt truyện trong tiểu thuyết <i>Bến không chồng</i>	22

1.1.3. Những tiếp thu và sáng tạo trong mạch truyện của phim <i>Thương nhớ ở ai</i>	24
1.2. Thời gian và không gian nghệ thuật chuyển thể từ tiểu thuyết <i>Bến không chồng</i> sang phim <i>Thương nhớ ở ai</i>	30
1.2.1. Không gian nghệ thuật.....	30
1.2.2. Thời gian nghệ thuật	38
1.3. Nghệ thuật chuyển thể qua mở đầu và kết thúc	40
1.4. Từ tiểu thuyết <i>Bến không chồng</i> đến phim truyền hình <i>Thương nhớ ở ai</i> ... 43	
Tiểu kết chương 1.....	48
Chương 2: THẾ GIỚI NHÂN VẬT TRONG TIỂU THUYẾT <i>BẾN KHÔNG CHỒNG</i> VÀ PHIM <i>THƯƠNG NHỚ Ở AI</i>	50
2.1. Thế giới nhân vật trong tiểu thuyết <i>Bến không chồng</i>	50
2.1.1. Nhân vật người lính.....	53
2.1.1.1. Nhân vật <i>Vạn</i>	54
2.1.1.2. Nhân vật <i>Nghĩa, Thành</i>	57
2.1.2. Hình ảnh những người phụ nữ	59
2.1.2.1. <i>Chị Nhân, Hơ</i>	61
2.1.2.2. Nhân vật <i>Hạnh</i>	63
2.2. Hệ thống nhân vật trong phim truyền hình <i>Thương nhớ ở ai</i>	66
2.2.1. Tuyển nhân vật được bảo lưu.....	67
2.2.1.1. Nhân vật <i>Vạn</i>	67
2.2.1.2. Nhân vật <i>Nghĩa, Thành</i>	70
2.2.1.3 Nhân vật <i>Nhân, Hạnh</i>	70
2.2.2. Sự làm mới trong tính cách nhân vật: <i>Hơ, Đột</i>	75
2.2.2.1. Nhân vật <i>Hơ</i>	75
2.2.2.2. Nhân vật <i>Đột</i>	77
2.2.3. Các nhân vật sáng tạo: <i>Liễu, Thị Màu, Nương, Thị</i>	79
Tiểu kết chương 2.....	83

Chương 3: NGÔN NGỮ VĂN HỌC TRONG <i>BẾN KHÔNG CHỒNG</i> VÀ NGÔN NGỮ ĐIỆN ẢNH TRONG PHIM <i>THƯƠNG NHỚ Ở AI</i>	85
3.1. Ngôn từ nghệ thuật trong <i>Bến không chồng</i>	85
3.1.1. Ngôn ngữ người kể chuyện.....	87
3.1.1.1. Ngôn ngữ miêu tả giàu chất thơ.....	87
3.1.1.2. Ngôn ngữ dân gian	89
3.1.2. Ngôn ngữ nhân vật	91
3.1.2.1. Ngôn ngữ đối thoại	91
3.1.2.2. Ngôn ngữ độc thoại.....	94
3.2. Ngôn ngữ điện ảnh trong phim truyền hình <i>Thương nhớ ai</i>	95
3.2.1. Ngôn ngữ hình ảnh	96
3.2.1.1. Ngôn ngữ hình ảnh trong thiết kế mỹ thuật (bối cảnh và đạo cụ).....	98
3.2.1.2. Ngôn ngữ hình ảnh trong xây dựng nhân vật	102
3.2.1.3. Ngôn ngữ hình ảnh trong phương thức tạo hình ảnh	105
3.2.2. Ngôn ngữ thính giác (âm thanh)	109
3.2.3. Nghệ thuật dựng phim	113
3.3. Một vài gợi ý nhỏ trong cách tiếp cận tác phẩm văn học qua góc độ điện ảnh	115
Tiểu kết chương 3.....	118
KẾT LUẬN	119
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	122

Hình 1: Bìa sách *Bến không chồng* do Nhà xuất bản Kim Đồng ấn hành

Tiểu thuyết: Bến không chồng

Tác giả: Dương Hương

Hình 2: Hình ảnh trong phim *Thương nhớ ở ai*

Phim truyền hình: *Thương nhớ ở ai*

Đạo diễn: Lưu Trọng Ninh và Bùi Thọ Thịnh

Biên kịch: Phạm Ngọc Tiến

Lâm Vissay – vai Vạn

Hồng Kim Hạnh – vai Hờn

Ngọc Anh – vai Nhân

Thanh Hương – vai Nương

Jimmi Khánh- vai Đột

Lê Khả Sinh – vai Nghĩa

Trà My – vai Hạnh

NSND Thanh Ngoan – vai Bà Bánh

Minh Đức – vai Ông Bánh

Trịnh Tú – vai Tôn

Trang Phương – vai Tý Hin

Trần Hữu Quý – vai Hiệp

Phương Thảo – vai Dâu

Phạm Thị An – vai Bà Khiêm Đình

Hồng Sơn – vai Ông Khiêm Quách

Minh Phương – vai Ông Tùng

Trần Vân Anh – vai Thủy

Trần Bắc – vai Ông Thu

Thái Sơn – vai Ông Diên

Hồng Anh – vai Liễu

Cao Huyền – vai Cúc

Oanh oanh – vai Thắm

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Tiểu thuyết *Bến không chồng* của Dương Hương từng gây tiếng vang trong những năm 90 của thế kỉ trước, cho đến nay, sau gần 30 năm, tác phẩm này vẫn được gọi tên như một ví dụ điển hình cho những bi kịch thời hậu chiến. *Bến không chồng* tiếp tục được chú ý khi lần lượt xuất hiện trên màn ảnh ở cả hai thể loại phim điện ảnh cùng tên và phim truyền hình *Thương nhớ ở ai* của cùng một đạo diễn Lưu Trọng Ninh.

Năm 2000 tiểu thuyết *Bến không chồng* được chuyển thể thành phim điện ảnh. Trong phim điện ảnh cùng tên đạo diễn Lưu Trọng Ninh đã chuyển thể tương đối trung thành với tác phẩm văn học. Nhưng hơn 10 năm sau đạo diễn vẫn thấy đó là một bộ phim chưa thật sự truyền tải hết thông điệp của cuộc sống: số phận của những người lính bước chân từ những cuộc chiến tranh, đặc biệt là đề tài số phận của người phụ nữ không bao giờ có trang cuối trong thời chiến và thời bình, những hủ tục của làng quê, của gia đình, cách nhìn nhận về con người, quan niệm, số phận con người có nhiều thay đổi... Vì thế đạo diễn Lưu Trọng Ninh một lần nữa muốn quay lại tiểu thuyết *Bến không chồng* để cày xới và làm mới *Bến không chồng* trong bộ phim *Thương nhớ ở ai*.

Thương nhớ ở ai có thể chưa phải là một tác phẩm điện ảnh xuất sắc nhưng lại là một trong những tác phẩm đáng xem và đáng suy ngẫm, bởi câu chuyện được kể về những mảnh đời, số phận nhân vật gắn liền với một phần lịch sử dù đã xa nhưng không bao giờ cũ của đất nước. Đặc biệt bi kịch của người phụ nữ và lối tự sự bằng âm nhạc dân gian của bộ phim này có sức cuốn hút và ám ảnh đối với người xem. Những xúc cảm tâm lý mãnh liệt khi xem *Thương nhớ ở ai* thôi thúc tôi thực hiện hành trình ngược, một